

Door: [Selale Dogan voor 'Architectenweb Magazine nr. 33, 5e jaargang april / mei 2010'](#) op 23 april 2010

Creative Commons, Open auteursrecht

Het komt voor dat derden gebruik willen maken van het ontwerp van een architect. Creative Commons biedt de mogelijkheid om gebruik door anderen op een eenvoudige manier te regelen. Maar is die mogelijkheid ook geschikt voor architecten?

In de rechtspraak is de Creative Commons sinds haar ontstaan pas één keer opgedoken. Adam Curry plaatste op de website Flickr.com een aantal foto's van hem en Patricia Paay, met een Creative Commons- logo. Dit specifieke logo gaf onder andere aan dat de foto's voor niet commerciële doeleinden mochten worden gebruikt. Het blad Weekend plaatste die foto's bij haar reportage "Het treurige leven van Patricia Paay en Adam Curry". De Amsterdamse Rechtbank nam het Creative Commons logo serieus en verbood Weekend de foto's te gebruiken. De Rechtbank oordeelde dat Weekend de foto's niet had gebruikt volgens de licentievoorwaarden zoals vastgelegd met het Creative Commons- logo.

Auteursrecht

Het auteursrecht, vastgelegd in de Auteurswet, beschermt creatieve prestaties. De bescherming zorgt ervoor dat de maker, bijvoorbeeld de architect zijn werk ongestoord commercieel kan exploiteren. Ook zorgt het ervoor dat de maker kan optreden als zijn naam niet wordt vermeld en als het werk of zijn reputatie wordt aangetast. Van aantasting is bijvoorbeeld sprake wanneer er wijzigingen worden aangebracht die het ontwerp of gebouw misvormen.

Het auteursrecht dient ook nog een hoger doel: het bevordert de creatieve innovatie. Het werk kan niet zomaar gebruikt of gekopieerd worden en dat daagt uit iets nieuws te creëren. Aan de andere kant dienen creaties op hun beurt ook als bron van inspiratie en mag de toegang niet hermetisch worden afgesloten. Het gebruik van een werk toestaan, kan door bijvoorbeeld licenties.

Creative Commons

Eind 1990 ontstond het idee deze licenties op een vrijere en eenvoudigere wijze te regelen, allereerst in de softwarewereld. Met open- source licenties wordt de toegang tot de bron van de software (de source) vrijgegeven, met instandhouding van het auteursrecht. De afgeleide nieuwe software moet op dezelfde voorwaarden beschikbaar worden gesteld voor gebruik door anderen. De Creative Commons (2001) heeft vanuit dat uitgangspunt licenties ontwikkeld voor alle werken die onder het auteursrecht vallen. Aan de hand van zes gratis standaardlicenties kan de maker het werk in meer of (veel) mindere mate vrijgeven en op deze wijze zijn auteursrechten beheren. Deze licenties zijn van Amerikaanse makelij en zijn omgezet in de verschillende nationale rechtssystemen.

De licenties bestaan uit een aantal basisvoorwaarden en drie keuzevoorwaarden. Als basisverplichting geldt bijvoorbeeld dat de naam van de rechthebbende vermeld moet worden bij het gebruik. Verder mag het werk, bijvoorbeeld afbeeldingen van bouwwerken, worden opgenomen in verzamelwerken. Ook mogen exemplaren van het werk worden verspreid, bijvoorbeeld door dat boek of miniaturen van een bouwwerk. Alle licenties worden gratis verleend en zijn onherroepelijk: eenmaal verleend blijft verleend, en wel voor de duur van het auteursrecht (tot 70 jaar na de dood van de maker).

Common Creatives kent de volgende keuzevoorwaarden: de gebruiker mag het werk niet bewerken; moet het afgeleide werk onder dezelfde voorwaarden met anderen delen (zoals bij open- source licenties) en mag het werk niet commercieel gebruiken. Deze keuzevoorwaarden worden op zes manieren gecombineerd en zorgen zo voor de zes verschillende CC- licenties.

1. Naamsvermelding
2. Naamsvermelding - Gelijk Delen
3. Naamsvermelding - Niet Commercieel
4. Naamsvermelding - Niet Commercieel - Gelijk Delen
5. Naamsvermelding - Geen Afgeleide Werken
6. Naamsvermelding - Niet Commercieel - Geen afgeleide Werken

De CC- licenties zijn uitermate geschikt voor rechthebbenden die meer bekendheid willen vergaren voor hun werk of voor zichzelf, zoals filmmakers, schrijvers, musici of fotografen. Het gaat de gebruikers dan meer om de inhoud van het werk (een verhaal) dan om een vaste fysieke uitingsvorm daarvan (boek, film, gesproken woord).

Het onderwerp van de licenties in de architectuur is vaak een bouwwerk of het ontwerp daarvan. Een werk met een omvangrijke toegankelijkheid en reikwijdte, vaak omgevingsbepalend. Een werk waarin financieel en creatief veel is geïnvesteerd. Het karakter van de mogelijke gebruikers loopt uiteen en varieert van collega- architecten tot onderzoekers, fotografen, makelaars et cetera. Daarmee varieert ook het karakter van het gebruik. Het gebruik kan zelfs binnen dezelfde groep gebruikers variëren: een collega- architect die zich door een innovatief ontwerp wil laten inspireren, gebruikt het ontwerp anders, dan de collega- architect die datzelfde ontwerp via de opdrachtgever aangereikt krijgt om het 'aangepast uit te werken'.

In sommige gevallen in de architectuur is een CC- licentie goed denkbaar en wenselijk omdat deze het in gebruik geven en nemen van creatieve werken vereenvoudigt. Bijvoorbeeld bij afbeeldingen: een gebouw dat is afgebeeld zoals het zich in een bepaalde omgeving bevindt, is vrijgesteld door de Auteurswet. Afbeeldingen van een gebouw als zodanig, zonder omgevingskenmerken, of een kenmerkend detail van het gebouw vallen hier niet onder. Als de architect er geen bezwaar tegen heeft dat die afbeelding gebruikt wordt voor bepaalde doelen, dan kan hij dat bewerkstelligen door daarvoor de CC- licentie 'Naamsvermelding, Niet Commercieel' in te zetten. Ook wanneer de architect zijn ontwerp aan zijn vakgenoten ter inspiratie wil vrijgeven, kan een CC- licentie van toepassing zijn, bijvoorbeeld de licentie 'Naamsvermelding, Niet Commercieel, Geen afgeleide werken'. Het voordeel van de CC- licentie is dat alle potentiële gebruikers erop geattendeerd worden dat de architect aanspraak maakt op zijn auteursrechten en uitsluitend bepaalde soorten gebruik toestaat.

Individuele licenties

De keerzijde is dat de CC- licenties standaard zijn en 'vooraf' worden verleend en zo een bepaald soort gebruik aan allerlei anonieme gebruikers toestaat. De architect is één keer alle zeggenschap over dat gebruik kwijt.

Wanneer later discussie ontstaat of een bepaald soort ondernomen gebruik wel onder de licentie valt, moet de architect achteraf actie te ondernemen tegen die gebruiker. Een ander nadeel is dat er geen vergoeding staat tegenover het vrijgegeven gebruik. Dat is één van de basisprincipes van de Creative Commons. Ook al werd Weekend het gebruik verboden, Curry kreeg niet de schadevergoeding waarop hij hoopte. Commercieel waren de foto's van weinig waarde, hij had die zelf immers al toegankelijk gemaakt voor iedereen.

Dit alles is natuurlijk ook afhankelijk van wat een architect wil. Niet iedere architect stelt na oplevering prijs op een vergaande betrokkenheid bij het werk - zoals Mei Architecten, dat afstand heeft gedaan van het auteursrecht op de Schiecentrale 4B. Vanaf dat punt kan afhankelijk van de gewenste mate van bemoeienis een CC- licentie ingezet worden. De voorkeur zou echter verdienen als de CC- licenties gecombineerd zouden kunnen worden met individueel geregelde licenties naargelang het gebruik.

De bescherming van de auteursrechten draagt bij tot de instandhouding en de ontwikkeling van de creativiteit, zowel in het belang van de architect(uur) als in het belang van het publiek. Een individuele regeling verdient vooralsnog de voorkeur. Het werk moet tot op een bepaalde hoogte vrijgegeven worden maar niet zonder meer. Een voldoende bereikbaar creatief domein dat innovatie niet alleen mogelijk maakt, maar ook stimuleert, dat is het doel.

Şelale Doğan is gespecialiseerd in auteursrecht, dogan@vandersteehoven.nl

Meer weten?

www.creativecommons.nl

Aan de samenstelling en inhoud van dit artikel is de meeste zorg besteed. Selale Dogan en Van der Steenhoven advocaten aanvaarden geen verantwoordelijkheid ten aanzien van op basis van dit artikel genomen beslissingen, tenzij zij vooraf in concrete gevallen zijn geraadpleegd.

Van der Steenhoven advocaten N.V.
Herengracht 582-584, 1017CJ Amsterdam
Tel +31(0)206077979, www.vandersteenhoven.nl

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +

+ + + + + + + +